

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

DELO CIRILA IN METODA JE DALO SLOVANOM PISANO BESEDO IN JIH S TEM UVEDLO V KROG KULTURNIH LJUDSTEV TEDANJE EVROPE.

LETNIK VI

CELOVEC, V SREDO, 4. VII. 1951

ŠTEV. 46 (415)

Novi dogodki v Perziji

Več kot teden dni že „podržavljajo“ v Perziji petrolejske vrelce in naprave za čiščenje, kljub temu pa doslej še ni vidnih nobenih uspehov. Nasprotno, nastali položaj je prehodno dovedel že do precejšnjih nasprotij in se je že mnogo govorilo o novem ognjišču v Perziji. Posebno razburjenje je izzval zakon proti sabotaži, ki ga je napovedala perzijska vlada. Angleški strokovnjaki v čistilnicah so namreč prav v tem zakonu videli največje ogrožanje in so zagrozili, da bodo skupno podali ostavko in zapustili petrolejska polja v Perziji. Da bi zagotovili njih varnost, je britansko zunanje ministrstvo podvzelo dalekosežne korake, britanske čete v bližini Perzije so bile alarmirane, britanski padalci na otoku Cijper so pripravljeni za najslabši primer v perzijski petrolejski krizi, ob Sueškem prekopu pa so pripravljeni angleški lovci.

Angleži so izročili vprašanje perzijskih petrolejskih vrelcev v nadaljnjo rešitev mednarodnemu sodišču v Haagu, Perziji pa so takoj izjavili, da omenjenega sodišča v tem vprašanju ne priznavajo, marveč so mnenja, da je pristojno edinole perzijsko sodišče. Zato je tem bolj zanimivo dejstvo, da je kljub odklonilnemu zadržanju perzijske vlade odpotovala perzijska delegacija v Haag, kjer se hoče udeležiti zasedanja. Izgleda, da so Perzijci že precej popustili v svoji odločnosti, to pa ne kaže samo njihova udeležba na zasedanju mednarodnega sodišča v Haagu, marveč tudi obljuba predsednika perzijske vlade Mossadegha, da bo zaenkrat umaknil zakon proti sabotaži, ki Angleže najbolj skrbi.

Mossadegh pa skuša v nastalem položaju, ko Perziji resno grozi popoln zastoj v petrolejskih rafinerijah, najti še drugo rešitev. V iskanju izhoda je namreč pozval predsednika Združenih držav Amerike Trumana, naj „podpre iransko stališče“. V posebnem pismu, ki ga je izročil zunanji minister Kazemi ameriškemu veleposlaniku, je ponovil staro iransko stališče, da bo Angleško-iranska petrolejska družba nosila odgovornost za prekinitve dela v čistilnicah v Abadanu in jo obtoževal, da hoče vplivati na tuje strokovnjake, da bi skupno odstopili. Nadalje je povedal v pismu, da mora iranska vlada uveljaviti zakon o podržavljenju, ki ga je odobril parlament, in da so bili zadnji predlogi petrolejske družbe oziroma Angležev nesprejemljivi. Ob koncu svojega pisma je Mossadegh poudaril: Če iz cevovodov v Abadanu ne bo tekla nafta v tube petrolejskih ladij, tedaj ne bo pri tem oškodovano samo iransko ljudstvo, temveč tudi angleško in vseh tistih držav, ki se te nafte poslužujejo.

In izgleda, da se je Mossadegh tokrat

obrnil na pravilni naslov, kajti Združene države Amerike so že doslej pokazale voljo, da ugladijo nasprotja med obema strankama. Nekateri pa celo trdijo, da Mossadeghovo pismo lahko pomeni tudi nekakšno povabilo Američanom, naj zamenjajo Angleže; z drugimi besedami: Amerika naj prevzame nadzorstvo nad perzijskimi vrelci petroleja. V koliko bo na tem resnice, se še ne more reči, toda gotovo je, da Ameriko zelo skrbi razvoj v Perziji, ker se boji, da bi nastalo zmedo izkoristili sovjeti in se očitno začeli vmešavati v notranje zadeve Perzije.

Prvi odgovor, ki sicer še ne pove mnogo, je dal Truman na tiskovni konferenci, ko je povedal, da ve za več rešitev perzijskega spora, ki pa da so vse odvisne od dobre volje. Tudi Angleži se kažejo že bolj mirne, ker upajo, da bi lahko v najkrajšem času prišlo do nadaljevanja pogajanj, ko je Mossadegh poklical Trumana na pomoč. Hkrati pa izgleda, da so se tudi Angleži nekoliko spametovali in končno le ugotovili, da bi bilo bolje, če bi se resneje lotili vprašanja perzijskega petroleja, ker so zdaj mnenja, da

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pred pogajanj o Koreji

Kakor znano so Malikove izjave glede korejskega spora izzvale silno zanimanje po vsem svetu, čeprav jih je večina politikov vzela na znanje dokaj rezervirano. Da bi pa prišli do neke jasnosti v celi zadevi, se je ameriška vlada preko svojega veleposlanika v Moskvi Allena Kirka obrnila neposredno na sovjetsko vlado. Kirk je obiskal namestnika sovjetskega zunanjega ministra Gromika in skušal izvedeti podrobnosti Malikovih izjav.

Po obisku Kirka pri Gromiku je ameriško zunanje ministrstvo izdalo uradno poročilo o predlogu Sovjetske zveze, po katerem bi naj poveljniki čet združenega poveljstva in južne Koreje na eni strani ter poveljniki severnokorejskih čet in kitajskih „prostovoljcev“ na drugi strani sami razpravljali o premirju na Koreji. Po sovjetskem predlogu bi se pogoji za premirje morali omejiti na „strogo vojaška

vprašanja“ in bi vojaški predstavniki obeh vojskujočih se strani morali razpravljati tudi o zagotovilih zoper obnovitev sovražnosti. Razen sklenitve premirja pa sovjetska vlada ne predvideva nobenih drugih korakov za rešitev korejskega spora.

Vrhovni poveljnik oboroženih sil OZN je nato naslovil na poveljnika severnokorejske vojske in kitajskih „prostovoljcev“ izjavo o pripravljenosti na pogajanja, ki naj bi bila na danski sanitetni ladji v pristanišču Vonšan. Svetovna javnost je z velikim zanimanjem čakala odgovora, končno pa sta vrhovni poveljnik korejske ljudske armade general Kim Ir Sen in poveljnik kitajskih „prostovoljcev“ general Pen Teh Huai izrazila svojo pripravljenost, da se v času med 10. in 15. t. m. sestanejo v Kaesongu ob 38. vzporedniku ter pričnejo s pogajanj za sklenitev premirja.

Obramba zapadne Evrope

Načelnik glavnega stana generala Eisenhowerja, general Gruenther, je podal sliko sedanjega stanja organizacije zahodne obrambe. Gruenther je izjavil: „Nismo še sposobni braniti zahodne Evrope in mnogo naporov bo še treba, predno bomo zagotovili primerno stopnjo zaščite pred morebitnim napadom.“

Dodal je, da so bili v preteklem letu doseženi znatni uspehi v obrambnem sistemu; če bo izgradnja obrambe napredovala z enakim tempom, bo „čez leto dni napadalec moral dvakrat premisliti, predno bi se spustil v napad. Pred nami je doba napetosti, ki bo trajala dalj časa. Kdor meni, da se bo ta doba končala v prihodnjih 10 letih, je velik optimist.“

General Gruenther je nadaljeval, da smatra Eisenhower obe „stranski“ poveljstvi, severno in južno, kot v bistvu mornariški in letalski. „Na teh sektorjih danes ni zadostnih kopenskih sil, ki bi mogle zagotoviti močno obrambo. Zaradi tega je Eisenhowerjeva strategija v tem, da se v stranskih sektorjih intenzivno uporablja letalsko in mornariško orožje, odločitev pa izsili v Srednji Evropi.“ General Gruenther je podčrtal napredek atlantske obrambe in poudaril predvsem dve točki:

1. Skoraj vse države podpisnice atlantskega pakta so podaljšale rok vojaške službe;
2. parlamenti vseh atlantskih dežel so odobrili povečanje vojaških kreditov za 50 do 200 odst. v primerjavi s prejšnjimi proračuni.

General je nato govoril o kominformistični kampanji proti prisotnosti ameriških čet v Evropi in dejal, da bi morala zahodna Evropa biti zadovoljna, ker so ZDA z njo. „Če bi bili Amerikanci v Evropi leta 1914 in 1939, zadnji dve svetovni vojni po vsej

priliki ne bi izbruhnili“, je dejal Gruenther in nato omenil možnost, da se ustanovi še dve vrhovni poveljstvi in sicer za severni Atlantik in za Sredozemlje.

New Delhi. — Indijski krogi razlagajo predlog sovjetskega delegata v OZN Malika o ustavitvi sovražnosti na Koreji kot odraz izredno hude notranje krize, ki jo preživlja pekinška vlada. V enem letu vojne na Koreji, zlasti pa po aktivni udeležbi kitajskih „prostovoljcev“ v napadalnosti, je Kitajska utrpela precejšnje izgube v ljudeh in materialu, s čimer se je še bolj poslabšal že tako težak gospodarski položaj v komaj osvobojenih pokrajinah Kitajske.

Poročilo ameriškega visokega komisarja za Avstrijo

Ameriški visoki komisar za Avstrijo poslanik Donnly je v neki oddaji poročal ameriškemu ljudstvu o Avstriji in med drugim dejal: Avstrija je predstraža zapadne kulture v Evropi. Avstrija je edina dežela, kjer Amerika, Anglija, Francija in Sovjetska zveza skupno delujejo. Čeprav dosežejo le redkokdaj popolno soglasje, bo aparat štirih sil ostal vse do tlej, dokler ne bo sklenjena avstrijska mirovna pogodba in bodo zasedbene čete zapustile Avstrijo.

Avstrija je že trinajst let zasedena in sicer od 1938 po nacistični Nemčiji in od leta 1945 po štirih velesilah. Amerika in ostale zapadne sile zastopajo že dolgo stališče, da bi sklenili

IO DFDL je zasedal

Celovec, 29. junij 1951. Na današnji seji je Izvršni odbor Demokratične fronte po temeljiti presoji političnega stanja po predsedniških volitvah ugotovil, da je pri bodočem delu še bolj važno sodelovanje vseh demokratičnih množic v javnem življenju.

V zvezi z ljudskim štetjem je Izvršni odbor ugotovil številne napake in protizakonitosti, ki so jih zagrešili nekateri številni komisarji deloma po navodilih šovinistično nastrojenih odgovornih uradnikov pri okrajnih glavarstvih.

Izvršni odbor je nadalje pri razmotrivanju naporov za kulturne in gospodarske koristi koroških Slovencev soglasno odobril delo posameznih narodnih organizacij, posebno Slovenske prosvetne zveze, Slovenske kmečke zveze in Zveze slovenskih izseljencev, ki je bilo razvidno iz poročil na njihovih občnih zbora.

Iz sekretariata DFDL

Sirijsko-izraelski spor

Poročilo generala Rileyja, načelnika glavnega stana OZN za Palestino, glavnemu tajniku OZN pravi, da bi se odnosi med Izraelom in Sirijo mogli spet nevarno zaostri, če bi izraelska družba za melioracije (Palestine Land Development Company) sklenila spet obnoviti melioracijska dela na močvirjih Huleh, ne da bi bil poprej sklenjen sporazum med družbo in arabskimi lastniki zemljišč. Ti lastniki so se doslej branili prodati, oddati v najem ali zamenjati svojega zemljišča.

V skladu s sklepom Varnostnega sveta od 18. maja je Riley 23. maja odredil prekinitve izsuševalnih del. Vendar je verjetno, da se bo Varnostni svet moral še enkrat pečati s sirijsko-izraelskim sporom, ker mešana komisija za premirje ne more rešiti nesoglasij v zvezi z izsuševanjem huleških močvirij.

Ob koncu poročila pravi general Riley, da je izraelski delegat v komisiji izrazil pripravljenost svoje vlade, da skuša najti rešitev za vsa vprašanja, ki kalijo odnose med Izraelom in Sirijo.

Transjordanija protestira

Aman. — Transjordanija je vložila protest pri Varnostnem svetu proti osuševalnim delom, ki jih izvajajo izraelske oblasti na področju reke Jordana. V protestu je rečeno, da so melioracijska dela znižala vodno gladino reke in s tem osušila velike površine zemljišča, ki je last arabskega prebivalstva v teh krajih. Ta korak izraelskih oblasti, je rečeno v protestu, nasprotuje določbam premirja med obema državama in pomeni agresivno dejanje.

New York. — Ameriški sindikat pomorščakov je podpisal novo delovno pogodbo z lastniki.

Ljudska fronta Hrvatske 4 milijone din za Kulturni dom v Trstu

V dolgo vrsto zbiralcev za slovenski Kulturni dom v Trstu se je vključil tudi Glavni odbor Ljudske fronte LR Hrvatske, ki je daroval bratom v Trstu 4 milijone dinarjev in jim tako izrazil tesno povezanost.

Po poročilih iz Zagreba bodo v okviru nabiralne akcije za zgraditev Kulturnega doma v Trstu organizirali v Zagrebu posebno prireditve. Na prireditvi, katere celotni dobiček bo šel v korist gradnje doma, bodo sodelovali zagrebška Drama, zagrebški Kulturni savez in državni Simfonični orkester.

Bonn. — Angleška spodnja zbornica je potrdila ustanovitev ministrstva za surovine. Prevzel ga bo Stokes.

Nemčija - kamen spotike

Medtem ko se nadaljujejo razgovori o Plevenovem načrtu za evropsko vojsko, je vprašanje oblike nemškega sodelovanja v obrambnem sistemu Zahodne Evrope še vedno glavni kamen spotike.

Francoski predstavnik v svetu namestnikov atlantskega pakta Herve Alphand je nakazal težave, ki so nastale na konferenci za evropsko vojsko, ki ji on predseduje. Med drugim je zatrdil, da napredek, ki je bil dosežen na tem področju, ni zadosti bistven, da bi se naslednja seja atlantskega sveta mogla vršiti že julija, kot je bilo prvotno določeno. Verjetno je, je menil Alphand, da bo do zasedanja prišlo šele v septembru.

Alphand je nato pojasnil francosko stališče glede evropske vojske in dejal, da je treba „jasno določiti miroljubni značaj zahodne obrambne organizacije. Samo iz tega razloga“, je dejal francoski predstavnik, „želi Francija, da bi tudi Nemčija prispevala svoj delež v obrambi Evrope“. Ta organizacija naj bi obsegala vojaške enote vseh zahodnoevropskih držav, velikost teh enot naj bi določal „minimum“, ki ga zahtevajo vojaške potrebe. To združenje vojaških sil naj bi bilo izvedeno na tak način, da bi bila podana vsa jamstva, ki bi preprečevala vsako nacionalistično nevarnost.

Vse enote ene države bi bile podrejene vrhovnemu naddržavnemu organizmu, in ne bi smele biti podrejene tej ali oni vladi.

Na vsak način se zdi, da bo atlantski svet namestnikov moral izbirati med Plevenovim načrtom zahodnoevropske vojske in med željami Bonna, ki predvidevajo nemško vojsko 250 tisoč mož, pri čemer pa se nemške želje krijejo z ameriškimi načrti. Nemška vojska bi obsegala 10 do 12 divizij (ki bi morda na francosko željo dobile kakšno drugačno ime), pomožne sile, lahke pomorske enote in taktično letalstvo. Vsa poveljniška mesta bi pripadala Nemcem, vendar bi nemška vojska smela delovati samo po navodilih Eisenhowerjevega poveljstva.

Francija se trdo bori za svoj načrt, ki hoče predvsem preprečiti nastajanje nemške

vojske kot take. Zdi se, da se k francoskemu mnenju nagibajo tudi Belgija, Holandska, Norveška in Danska.

Vendar menijo v mnogih ameriških vojaških krogih, da je Plevenov načrt dokaj zapleten in da bi organizacija vojske po tem načrtu bila okorna, obenem po pomenu možnosti zamude v oboroževanju in raznih nesporazumov v izvajanju. Po Plevenovem

načrtu bi morala biti ustanovljena meddržavna skupščina, ki bi dala osnovna navodila „evropskemu vojnemu ministru“, poleg tega pa še posebno sodišče, ki bi razpravljalo o morebitnih sporih. Amerikanci se boje, da bi po Plevenovem načrtu zahodnoevropski obrambni sistem postal bolj podoben kakšnemu parlamentu kot pa strumni vojaški organizaciji.

Tržaški planinci obiskali Koroško

V petek, dne 29. junija, je prispela preko meje na Vratih skupina tržaških planincev, ki so napravili izlet na Koroško, da si ogledajo naše kraje, navežejo stike z našimi ljudmi in si tudi poiščejo primerna letovišča za svoje tržaške rojake, ki si žele zelenih planin in gozdov in pa svežega zraka.

Na svojem tridnevem izletu po Koroški, na katerem so jih spremljali zastopniki naših narodnih organizacij, so obiskali skoro vse slovenske kraje od Zilje do Podjune.

V petek popoldne, ko so končali obed v Narodnem domu v St. Jakobu v Rožu — pri „šimeju“ —, so posetili Svatne in si ogledali ves bližnji okoliš domovine Miklove Zale. Bili so pri Serajniku, šli so mimo Tresoglava, stopili k Miklu in splezali tudi na gradišče, kjer so se nekdanj bratili slovenski fantje in moške pred Turkom. Na svoji poti v Borovlje — kjer so tudi prenočili — so obiskali podpredsednika SPZ, tov. Weissa, kjer so bili posebno prisrčno sprejeti.

Drugi dan jih je vodil po Spodnjem Rožu preko Šmarjete in Apač v Podjuno na Klopinsko jezero in dalje v Velikovec, kjer so obiskali tudi grob in spomenik padlim partizanom. Popoldne pa je bil posvečen obisku Go-

sposvetskega polja, mesta starodavnih slavnostnih obredov naših davnih prednikov. Cerkev v Gospej Sveti in vojvodski prestol sta zapustila gotovo vsakemu globok vtis: Tu se je začela zgodovina Slovencev v prvi slovenski državi. Preko Vetrinja in Hodiškega jezera so prispeli na Vrbsko jezero, kjer so ostali čez noč v Ribnici.

Zal je bil zadnji dan deževen in jih je opravičilo za mnog užitek. A njihovo zanimanje za naše kraje zaradi tega ni bilo nič zmanjšano. Otok, zgodovinski kraj brižinskih spomenikov in njegovo zgodovino je razlagal Tržačanom tamošnji mežnar, ki je brez posebne pobude sam hitro občutil potrebo da razkaže svojim slovenskim rojakom iz Trsta rojstni kraj prve slovenske pisane besede.

Preko Loga — kjer jih je prisrčno sprejela gostoljubna Čerinceva hiša — je šla pot mimo Osojskega jezera in preko Beljaka v Ziljo, kjer so bile njihove zadnje postaje v Drevljah in na Bistrici na Zilji. Od tu so krenili spet proti meji, da se vrnejo v domače mesto.

Veseli smo bili njihovega obiska in želimo, da bi se še večkrat lahko srečali na takih posetih, ki nedvomno močno utrjujejo vez in povezavo med zamejskimi Slovenci.

Novi dogodki v Perziji

(Nadaljevanje s 1. strani)

bi bil najprej potreben začasen sporazum, in šele potem bi se vsedli za mizo in pripravili nekaj trajnejšega.

V Abadanu pa se hkrati dogajajo prav čudne stvari. Perzijci so se namreč pojavili v uradih „Anglo-Iranian“ in od tam izgnali višje angleške uradnike, za katerimi so odšli tudi nižji uradniki. Namesto bivšega ravnatelja družbe Drakeja je perzijska vlada imenovala inž. Mehdi Bazargana, medtem ko se Drake nahaja zdaj na varnem v Basori, in sicer v družbi poveljnika na Srednjem vzhodu generala Briana Robertsona. Od tam prihajajo tudi že prav malo razveseljive vesti o premikanju angleških čet, ki baje „varujejo“ angleške državljanke v Perziji. Perzijski zunanji minister Kazemi je protestiral pri iraškemu odpravniku poslov v Teheranu, ker je „prijateljska in bratska država, kot je Irak, dovolila angleški vladi, da je podvzela ukrepe, s katerimi je spreminila v mirovnem obdobju Irak v vojaško oporišče, z enim samim namenom, da prestraši Perzijo“. Iz Bagdada pa poročajo, da je iraško notranje ministrstvo formalno zanimalo, da bi prispela angleška ojačanja v

Irak. Isto je napravil tudi zastopnik angleškega poslanstva v Iraku.

O vojaških pripravah Anglije je govoril tudi angleški minister za obrambo Shinwell, ki je obiskal Eisenhowerja. Med drugim je dejal: „Mi ne bomo z lahkoto odstopili. Za nas to ni vprašanje vdaje.“

Kljub tem resnim besedam Shinwella so v Washingtonu po zadnjih vestih prav takšnega mnenja, kot neuradni krogi v Londonu. Ugotavljajo, da je opaziti zmanjšanje napetosti. Pravijo, da vse kaže, da je prišlo do tihega sporazuma o najtežji točki spora, namreč o vlogi angleških strokovnjakov. Morrison je zatrdil — nadaljujejo — da bodo angleški strokovnjaki nadaljevali z delom, z druge strani pa je Mossadegh odložil zakon o sabotaži.

V Washingtonu se vedno bolj širijo vesti, da bi poslali v Perzijo ameriške strokovnjake, ki bi ojačili slabo iransko delovno silo. Uradni krogi pravijo, da so te vesti prezgodnje. Dokler ne bo Truman dokončno prebral Mossadeghovega pisma, ne bo odobril nobenega privatnega ali uradnega ukrepa, ki bi mogel vplivati slabo na sedanjí spor.

Zasedanje Mednarodne organizacije dela

Zeneva (Tanjug). V Zenevi zaseda konferenca Mednarodne organizacije dela, ki razpravlja o zaposlevanju delavcev in socialnem zavarovanju. Na seji konference je govoril tudi direktor mednarodnega urada za delo David Morse, ki se je v svojem govoru dotaknil vseljevanja in stabilnosti mednarodnega blagovnega trga, kakor tudi važnih vprašanj, ki zadevajo delavstvo. Po njegovih besedah je vseljevanje eno najnujnejših vprašanj, ki so pred Mednarodno organizacijo dela, zlasti v Evropi, kjer v številnih državah znatno število delavcev danes ne more dobiti zaposlitve.

Na seji je sprejela Mednarodna organizacija dela novo konvencijo za določitev minimalnih mezd kmetijskih delavcev.

Na plenarni seji Mednarodne organizacije dela so razpravljali o poročilu komisij za socialno zavarovanje. Sporočilo komisije določa, naj bi na letošnjem zasedanju sprejeli nekatere vidike socialnega zavarovanja v okviru konvencije, o ostalih vidikih pa naj

bi razpravljali na prihodnjem zasedanju. Konvencija bi vsebovala naslednje vidike socialnega zavarovanja: zdravstveno zaščito, hranarino, pomoč brezposelnim, starostno pokojnino, invalidnino, družinsko doklado, zaščito materinstva, družinske pokojnine in invalidske pokojnine. Države, ki ratificirajo to konvencijo, morajo sprejeti najmanj tri od omenjenih vidikov.

Svetovalec jugoslovanske delegacije Dušan Lovrič je poudaril med razpravo, da po mnenju jugoslovanske delegacije predlogi komisije ne nudijo polne možnosti za socialno zaščito delovnih ljudi. Jugoslovanski predstavnik je v svojih izjavah omenil glavna načela, na katerih temelji socialno zavarovanje v Jugoslaviji. Na koncu je dejal, da je predlog konvencije z omenjenimi obveznostmi držav članic prispeval k razvoju socialne zakonodaje o mednarodnih odnosih in da bo kot takšen predstavljal pomoč delovnim ljudem v državah z zaostalim sistemom socialne zaščite.

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Z izmenjavo not med poslatništvom FLR Jugoslavije in veleposlaništvom republike Venezule 30. maja v Rio de Janeiro so bili vzpostavljeni redni diplomatski odnosi med obema državama.

Kragujevac. — Maršal Tito je bil po svojem odposlancu polkovniku Danilu Komnenoviču boter 13. otroku revnega kmeta Ljubomira Karamarkoviča iz Novega sela pri Vrnjački Banji. Pri tem so imeli majhno slavnost, ki so se je udeležili zastopniki krajevnih in okrajnih organov oblasti ter več kmetov iz okolice. V imenu maršala Tita je polkovnik Komnenovič izročil staršem novorojenčka darilo.

Livorno. — Tri sto petdeset tehnikov ameriške vojske je prišlo včeraj v Livorno, da spremenijo del tega pristanišča na zahodni italijanski obali v preskrbovalno oporišče za ameriške oborožene sile v Avstriji. Pričakujejo, da bo prišla tja tudi komisija, sestavljena iz častnikov ameriške vojske, in sicer iz Solnograda.

London. — Cantenburškemu dekanu Johnsonu so na Kremlju izročili Stalinovo „nagrado za mir“.

Torino. — V tovarni Fiat so stavkali 24 ur zaradi odpustitve dveh članov tovarniškega odbora.

Bruselj. — V Belgiji je delna stavka uslužbencev pri telefonu in telegrafu.

Buenos Aires. — Predsednika argentinske radikalne stranke Balbina so peronistične oblasti aretirale, ko se je vrnil s svojega volilnega potovanja.

Washington. — Senator Kefauver je izjavil, da se znani gangster Luciano, ki biva sedaj v Italiji, bavi s tihoapljenjem kokaina v Združene države Amerike.

Tokio. — Severna Koreja je zahtevala sodelovanje pri podpisu japonske mirovne pogodbe. Tako je javil radio Pjenjang.

Rim. — Mednarodna komisija za Schumanov načrt je končala z delom. Proučila je — kakor javlja uradno poročilo — številna vprašanja v zvezi z bodočo uresničitvijo zveze za jeklo in premog. Prihodnji sestanek komisije bo 3. septembra v Haagu.

Oslo. — Ker sta poveljnik norveške mornarice in poveljnik njegovega glavnega stana smatrala izredna nakazila za mornarico v vrednosti 75 milijonov kron za premajhna, ju je vlada odstavila.

Washington. — Senatorji obeh strank so zahtevali, da obe ameriški zbornici imenujeta komisijo, ki naj razpravlja s predstavniki v evropski skupščini.

Praga. — Vlada ČSR bo izročila ameriškega in norveškega letalca, ki sta pred tremi tedni prisilno pristala v bližini Prage.

Kairo. — List „Al Mokattam“ je v nekem svojem članku pozval egiptovsko vlado, da naj že sedaj podvzame vse potrebne ukrepe, da se bo seznanila z upravljanjem in izkoriščanjem Sueškega prekopa. S tem bo preprečila vse težave v trenutku, ko bo novembra meseca 1968 prevzela koncesijo te družbe.

Saigon. — V Indokino je prispel novi poveljnik francoskega letalstva na Daljnem vzhodu, general Harteman.

Buenos Aires. — Peron je javil, da bo pristostvoval bližnjim atomskim poizkusom prof. Richterja.

London. — Od 9000 angleških rudarjev, ki stavkajo v Gallesu, se jih je samo 1500 vrnilo na delo.

Saigon. — Podpis sporazuma za gospodarsko sodelovanje med Vietnamom in ZDA so odgodili na pozneje.

Atene. — Vojaško sodišče v Volo je obsodilo 6 oseb na smrt, ker so pomagale partizanom med državljansko vojno.

Paris. — Na konferenci UNESCO proučujejo italijanski predlog o zaščiti umetnostnih, kulturnih in zgodovinskih spomenikov v primeru vojne.

New York. — Dobrodelna kvekerska organizacija „Odbor za ameriške prijateljske zveze“ je nabavila za 40.000 dolarjev zdravil, ki jih bo te dni poslala jugoslovanskemu Rdečemu križu kot pomoč jugoslovanski zdravstveni službi.

Tudi odbor za pomoč Jugoslaviji v Torontu je že poslal po organizaciji Care prvo pošiljko za Jugoslavijo.

„Reuter“ — sto let

Nedavno je svetovno znana angleška obveščevalna agencija „Reuter“ obhajala svojo stoletnico. Družbo je pred sto leti ustanovil bivši bančni uradnik Reuter, ki se je priselil iz Nemčije v London. Pred prvo svetovno vojno je agencija stopila v kartel s francosko agencijo „Havas“, z nemško agencijo Wolf in ameriško Associated Press.

Associated Press je pozneje prelomila dogovor o kartelu in razširila svoje delovanje tudi na področja, ki so bila po dogovoru rezervirana Reuterju. Leta 1941 se je družba „Reuter Lid“ spremenila v zadrugo, katere deleže so si razdelile Angleško časopisno združenje, ki predstavlja angleške podeželske liste, Newspaper Proprietors Association, ki predstavlja londonske dnevnike, in časopisna združenja v Avstraliji, Novi Zelandiji in Indiji. Kljub tako razdeljenim deležem gre glas, da ima na podjetje odločujoč vpliv angleška vlada. Med Reuterjem in ameriško agencijo Associated Press se je kmalu razvila ostra konkurenca. Reuter obvlada danes sicer najširše področje na svetu, s katerega zbira novice, vendar ima Associated Press več naročnikov, okrog 4000, in več nameščenecv, okrog 3500. Reuter ima 3000 naročnikov in 2000 nameščenecv.

Aldershot. — Feldmaršal Montgomery, namestnik vrhovnega poveljstva v Evropi, je izjavil, da so padalske čete, ki so jih prepeljali na Ciper, prispale tja v redu. Tja so jih prepeljali, ker je svet danes tako zelo nemiren. Kadar je svet tako zelo nemiren, kot je danes, je rekel Montgomery, je vedno dobro, da je moštvo pripravljeno na določenih mestih, da bi lahko nemire čim prej zadušilo. Vemo, da je trenutno več nemirov na vzhodu kot na zahodu. Ker je 16. padalska brigada strateška rezerva, je britanska vlada sklenila, da jo bo poslala na mesto, kjer bi mogla začeti takojšnjo akcijo če bi bilo to potrebno.

Helsinki. — Zveza finskih sindikatov je sklenila izstopiti iz Informbirojevske Svetovne sindikalne federacije. Ta sklep so sprejeli s 143 proti 63 glasovom. Ko so finski sindikati izstopili iz SSF, niso sklenili pristopiti k Mednarodni organizaciji svobodnih sindikatov.

KOLENDAR

4. julij, sreda: Urh

5. julij, četrtek: Ciril in Metod

6. julij, petek: Izaija

SPOMINSKI DNEVI

5. 7. 1843 — Izšle Bleiweisove „Kmetijske in rokodelske novice“. — 1886 — Prva redna skupščina narodnoobrambene Družbe sv. Cirila in Metoda. — 1944 — Na Jami krstna predstava „frontnega gledališča“: uprizorili so „Hlapca Jerneja“ in Solarjevo enodejanko „Izdajalec“. — 1944 — Partizani napadli orožniško postajo na Djekšah, zaplenili vse orožje in živila.

6. 7. 1835 — Utonil v Savi pri Tomačevem Prešernov prijatelj Matija Cop. — 1845 — Rojen v Zavrhu pri Smledniku planinec in glasbenik Jakob Aljaž.

SVATNE

Skrita je naša planinska vas, toda kljub temu vedno bolj pridobiva na veljavi. Mnogoteri obiski nas počastijo. Lani na primer so nas obiskali tržaški slikarji, ki so imeli svoja dela razstavljen v Celovcu. Pred kratkim je nas obiskal tudi šef jugoslovanskega urada za zvezo v Celovcu legacijski svetnik Mitja Vošnjak. V petek, 29. junija, so našo vas obiskali bratje iz Trsta, da so si ogledali našo zgodovinsko pomembno vas, kjer je pred pet sto leti živela Miklova Zala. Vsi so občudovali lepoto naše zemlje in niso štedili s pohvalo.

Pravijo, da narava izoblikuje ljudi in značaje in tudi Zali, ki je rasla v tem gorskem zatišju ob viru naravnih krasot, je mati narava utisnila pečat zunanje lepote in notranje kreposti. Niti po pet sto letih spomin na to rožansko dekle ni ugasnil in ni obledel, temveč postaja lik njenega značaja vedno svetlejši. Naši predniki nam iz težke dobe turških vpadov niso zapustili kamenitih spomenikov, pač pa iz rodu v rod žive, svetle spomenike junaških vzorov. Zal in Mirkotov vse do današnjih dni, ki bodo v našem ljudstvu živeli vse večne čase.

Ne vemo ali bi ali ne, toda kljub temu zaupamo, da se letos pripravljamo v naši vasi na velik, pomemben dogodek, kakršen bo prvič v zgodovini koroških Slovencev. In kaj neki? Igrali bomo prvič na zgodovinskih tleh „Miklovo Zalo“, to je v njeni rojstni vasi v Svatnah. To bo lepa reč in množično bomo obujali spomin na naše slavne prednike in junakinjo Miklovo Zalo, ki je postala last vseh Slovencev, vzgled borbe in zvestobe, ki naj tudi danes razprši vse razprtije in nas združi kot brate vse, kar nas je sinov sloveče matere. O tem lepem in pomembnem načrtu pa bomo še slišali.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Tožba s kmetov

Košnjo smo za letos končali. Za našega malega kmeta, ki si ne more nabaviti strojev, kosilnice itd. je košnja naporno delo, posebno danes, ko vse beži z dežele in išče lažjega življenja. Posebno mladina zapušča domačo grudo, kjer je delo težko, da se krivijo hrbti in šibijo noge. Pravijo, da so naši kraji lepi, celo romantični, posebno za tujce. Ni pa to vedno za našega kmeta, ki nima niti toliko časa, da bi se pošteno ozrl po tej lepi naravi. Ko naš mali kmet — gospodar dela na travniku štirinajst dni od zore do mraka je zvečer tako zbit kot bi ga vzel iz križa in se vprašuje, če je takšno življenje še vredno življenja. Hotel sem napisati kaj bolj strokovnega, pa sem bral v nekem listu dopis: „Kmečka tragedija v Zilji“, kjer se glasi:

Mlad kmet je zapustil s svojo ženo in dvema otrokoma svojo domačijo, ki obsega 20 ha njiv in travnikov lepo zloženih. Poleg tega je imel 55 ha gozda, 3 konje in 12 goveje živine. Vse to je pustil in odšel za delom v dolino, posestvo pa prepustil sodniji. Ni popolnoma znano, kaj ga je napotilo k temu koraku. Vsakdo pa, ki so mu znane razmere našega posebno malega kmeta, si bo to lahko tolmačil. „Alarmančni klic“ naših dni, tako je zaključen članek.

Ne bi o tem pisal, če ne bi bil priča podobnega primera tudi v svoji rodni vasi. Narekuje pa mi dolžnost, do prednikov, tudi do prednikov Zale in Mirka, da o tem ne molčim. Že sem neke, v „Obvestilih“ zapisal, da nas ni strlo turško kopito in ne pruski škorenj in smo se kljub vsemu ohranili, poudarjam pa, da postajajo časi za ob-

POBALINSKI NAPAD

Dne 4. junija so na cesti od Šmihela proti Štebnu 4 moški napadli gradbenega svetnika Josipa Wedenika iz Dobrle vasi, ki so ga že v Šmihelu zasledovali. Kakšen kilometer od Šmihela so se nenadoma navalili nanj, vpili nad njim, da je partizan in so ga podrli s kolesa na cesto ter ga občutno poškodovali. Na ovadbo napadenega se je orožnikom z njegovim sodelovanjem posrečilo enega izmed napadalcev izslediti in sicer Karla Malleja, delavca na žagi na Bistrici. Malleja so aretirali in so ga po zaslišanju še tisti dan izpustili. Zadeva je sedaj v rokah sodišča in državnega pravništva in pričakujemo, da bodo neotesanci sprejeli primerno lekcijo, da se jim ne bo ljubilo več napadati mirnih ljudi na cesti in tako izražati svojo nepopoljšljivo nacionalno mržnjo in nestrpnost.

stoj našega malega kmeta danes negotovjejši.

Pred nedavnim mi je prišla tožit vsa obupana neka vdova, posestnica male kmetije, in povedala, da je odšel njen sin od doma za delom k drvarjem in se ne namerava vrniti domov, ker tako boljše zasluži, dočim si doma niti potrebne obleke ni mogel nabaviti in je tako ostala sama doma na kmetiji. Ker pa sama ne more zmagovati dela, hoče tudi ona oditi za hčerko, ki je omožena neke v Franciji in zapustiti kmetijo. Je to prvi primer v naši vasi, v znamenju časa, a kakor vse kaže, ni zadnji.

Tako razpadajo naši domovi in nehote mi prihajajo na misel verzi iz Župančičeve „Dume“:

Golobje nad hišo gorečo
osamljeni krožijo...
pusto, osamljeno tožijo
moje misli nad rodino...

GLOBASNICA

Kjer koli srečam tovariše od našega Vestnika so vedno radovedni in hočejo vedeti, kaj je bilo novega. Zato so pač novinarji. Vsak dan se dogaja kaj novega in tudi danes imam nekaj, kar boste brali v naslednjih vrsticah.

Najprej hočem povedati, da se je pred kratkim poslovil od nas naš domači župnik č. g. Ivan Sekol. Pa ne smete misliti, da je za vedno šel od nas, to ne, še nadalje ostane med nami, šel je samo v zasluženi pokoj in prepustil globaško faro, kjer je župnikoval petnajst let, svojemu nasledniku.

Župnik Sekol je mož, ki zasluži, da se ga ob tej priložnosti spomnimo, kakor se ga bomo vedno spominjali. Zakaj njegove zasluge za slovenski narod niso majhne. Že kot študent in pozneje vsa leta, se je zavedal, kaj je dolžan svoji slovenski materi in svojemu ljudstvu. V plebiscitni borbi ga najdemo v ospredju, v prednjih vrstah borcev za pravično rešitev koroškega vprašanja. Ni bilo shoda v njegovem delokrogu, kjer ne bi bil tudi g. župnik Sekol, če že ne kot govornik, vsaj kot soudeleženec. Govornik je bil dober in povsod, kjer je bil je vzpodbujal naše ljudstvo in ga dramil, mu bil učitelj in vodnik. Po 1920. letu je bil nekaj časa tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze. Pa tudi v svojih farah se je udeleževal na kulturnem področju, organiziral kulturne prireditve in se izkazal zlasti kot dober režiser. Po njem je globaška igralska skupina zaslovela po vsej naši zemlji.

Kot vztrajnega in doslednega borca za enakopravnost koroških Slovencev župniku Sekolu seve ni prizanesel nacistični režim. Na tisto cvetno nedeljo 1941. leta, ko so hitlerjevske tolpe napadle Jugoslavijo, so prišli po njega in ga odvedli v celovške zapore. Sicer se je od tam še vrnil v Globasnico, toda že precej duševno in živčno str. Saj je že prej dal časa bolehal, bil pa tudi ni več ravno eden najmlajših. Toda le kratko časa so ga pustili pri miru in spet je moral naprej v nemške kraje Koroške. Pa tudi tam so ga preganjali iz kraja v kraj in ga tako duševno in telesno docela izmučili. Klonil pa le ni, ostal je narodnjak, trden v svojem prepričanju. Spominjamo se še, ko nas je leta 1944 obiskal v izseljeništvu, čeprav je bil sam že skoraj docela izmučen, je imel vedno za vsakogar vzpodbudno besedo, tako prepričevalno, da je moral vsak ohraniti vero v pravico in lepše življenje.

Pa tudi po drugi svetovni vojni je ostal na svojem mestu in je tudi še danes. Zdaj gre že v 70. leto in si prav gotovo zasluži pokoj. Mi mu ga privoščimo, samo ne vemo, če bomo dobili še kdaj koli takšnega župnika, kot smo ga imeli zadnjih 15 let, zakaj takih je baš v današnjem času malo.

Župnik Sekol, čeprav dobra duša, ki je vsakomur brez izjeme rad pomagal, pa če bi mu moral dati zadnji groš, je imel seve tudi dosti sovražnikov, ki ga ne pustijo pri miru niti zdaj na stara leta in so začeli proti njemu obrekovalno gonjo. Kakor pristržno se je v svoji poslovilni pridigi zahvalil svojim prijateljem, ki jih ima mnogo, tako se je s primernimi besedami, ki odlikujejo veličino njegovega značaja, zahvalil tudi svojim sovražnikom in obrekovalcem.

Č. g. župnik Sekol, mi, ki smo bili in smo Vaši prijatelji, pa se Vam zahvalimo za vse, kar ste storili za nas in naš narod, za ves Vaš veliki trud, ki ste ga vložili v delo za blagor in procvit našega naroda. Vedno Vas bomo ohranili v dobrem spominu kot župnika, ki ga še nismo in verjetno tudi ne bomo več imeli, da še kljub temu, da ste se kot župnik od nas poslovili, dolgo ostanete med nami in da bomo skupaj prebili še mnogo veselih ur!

MEDNARODNE ŠPORTNE PRIREDITVE NA VRBSKEM JEZERU

Poročali smo že, da bodo tudi letos mednarodne športne prireditve na Vrbskem jezeru in sicer v dnevih od 7. do 15. julija 1951.

Slavnostna otvoritev mednarodnih športnih prireditev bo dne 7. julija t. l. ob 10.30 uri v dvorani v Deželni hiši. Prireditve bo otvoril deželni glavar Wedenig. Slavnostna otvoritev bo združena z izbranim umetniškim sporedom.

F. S. Finžgar:

Dekla Ančka

„Mina, kako misliš?“

Kajzar Anton se je dvignil pri peči in se naslonil ob komolec. Zeljno se je ozrl proti mizi, kjer je žena šivala raztrgane hlačke Francu. Ker je imel Francek samo ene hlačke, zato jih je šivala zvečer, ko je otrok spal. Zena ni dvignila glave nad šivanjem in mu ni nič odgovorila.

Anton se je popravil na klopi še više, spustil noge na tla, sedel in se naslonil na čelešnik.

„Mina, zakaj mi ne odgovoriš?“

Ženi je obstala igla sredi poti, roke je spustila v naročje in pogledala moža preko zakažene, revne svetilke.

„Kaj me gledaš? Saj sama veš. Sveti Jurij se bliža!“

„Ali si čuden, ljubi moj! Teden dni že ne spim, tako me skrbi.“

Mož je pogrknil in v zadregi sunil lesenega zajca, ki je gledal izpod klopi.

„Seveda te skrbi. Kaj mene nič? Ampak kaj se hoče. Sedem ust — za delo pa le moja roka. Vsi bodo morali za kruhom in Ančka je najstarejša.“

„In jo najtežje dam, Bog vedi zakaj!“

„I, zakaj! Kokljica — vse bi rada imela pod

krilom. Lepo bi bilo. Pa si pomagaj! Kajža je rajša! Po svetu kaže vsem, ki se v njej rode.“

Mina je vnovič pričela vbadata v debelo zaplato in se sključila še niže nad šivanje. Anton je vzel trsko z zidca pri peči in se zamisljeno igral. Drobne šagice je ličkal od nje in jih metal na tla. Nazadnje je vrgel ogoljeno betvo trske pod klop.

„Torej, če nočeš, pa stradajmo. Bog ve, da bi rad za dva delal, ko bi imel še nekaj njiv. Ali iz te edine ne morem izkopati več. In če bi se pretrgal, ne morem!“

Mož je vstal od peči in s trudno nogo šel do požarne ure, prijel za verižico in jo navil, dasi še ni potekla. Zena se je ozrla za njim. Zdel se ji je ves potr in žalosten.

Naredila je voz in odtrgala nit od zaplate. Spet je pogledala Antona, ki je stal pred uro in se zazrl v nemirno nihalo.

„Anton!“

Mož se ni zmenil.

„Anton, če ni drugače, naj se zgodi božja volja!“

„Kakor hočeš, Mina. Ančka je toliko tvoja kakor moja; zato sem te vprašal. Če nočeš, pa bomo še rili eno leto ali dve kakor koli. Samo Mekarju moram povedati.“

„Ali si hud, Anton?“

Zena je občutila v moževem glasu nejevoljo.

„Hud? Nič nisem hud. Mocar bo hud, ker sem mu jo tako rekoč obljubil.“

„Torej naj gre! Če ne bo zanjo, si pa prebere.“

„Ali si Ančko kaj vprašala?“ se je mož naglo okrenil od ure, kjer je stal.

„Nisem je.“

„Vprašajval! Kojl! Če dekle hoče, zgrda je ne bomo gonili!“

Mati je zganila hlačke in jih položila na klop ter šla po Ančko v kuhinjo.

Oče je hodil po sobi gor in dol.

„Anton, le povej ji!“ je rekla mati, ko je prišla s hčerjo v sobo in sedla k peči, da bi bila deležna bridkega pogovora.

„Ančka, tako sva se domenila z materjo, da boš šla služiti.“

Oče je obstal pred hčerjo, ki si je brisala roke v predpasnik. Osemnajstletna, vitka in lepa kakor gospodična je stala pred njim.

Zasmejala se je in sedla k materi.

„Kam, oče?“

„K Mekarju te prosijo. Ali greš?“

„Grem. Zakaj pa ne?“

Ančka se je spet zasmejala, mati si je obrišala solzo. Hči se je ozrla na mater.

„Nikartel!“ In se je stisnila k njej. „Saj grem rada, saj vem, da moram od hiše!“

„Rada greš? Norica, kako si nevhvaležna!“

„Nisem ne, mati.“

Ančka je pobožala mater in naslonila glavo na njeno ramo.

„Vidiš, Anton, kakor otrok je. To me skrbi!“

„Oče, ni res, nisem ne otrok. Zakotnikova Lizika tudi služi. Pa se pohvali, da jo imajo radi, in je leto mlajša od mene. In tudi tako močna ni. Oče, koliko je obljubil Mocar?“

„Sto na leto!“

„Sto? Mati, novo obleko vam kupim! Za god vam jo bom!“

„Torej jutri povem Mocarju, da prideš?“

„Le povejte!“

„Oh, Ančka, kako si neumna!“

„Zakaj, mati?“

„Ker si tako vesela!“

„Zakaj bi ne bila? Doto si prislužim!“

„Bog sam ve kakšno! Tam so trije hlapci. Kako se bojim!“

„Jaz pa nič, mati.“

„Pomij in pospravi, Ančka, da gremo molit. Truden sem!“

Hči je odšla naglo ven. Oče je hodil molče po sobi gor in dol. Mati je tiho ihtela pri peči.

II.

Na sv. Jurija dan se je preselila Ančka k Mocarju. Mati jo je spremila. Ko je hči zlagala tisto malo obleke v skrinjo, kamor ji je pokazala gospodinja, je mati za vse božje in svete prosila Mocarico, naj pazi na Ančko, naj jo varuje in naj jo ima trdo, kar se da, ker je

CIRIL IN METOD

Rastislav, knez Velike Moravske, države ki se je povzpela v Srednjem Podonavju do samostojne politične akcije, je zaprosil leta 862 bizantinskega cesarja za misionarje, ki bi učili njegovo ljudstvo v razumljivem jeziku krščanske vere. Bizantinci so mu nato poslali brata Konstantina (Cirila) in Metoda, po rodu Grka, ki spočetka v svojem delu nista žela uspehov in sta se zategadelj hotela vrniti v Bizanc. Na poti domov ju je dosegel poziv papeža Nikolaja I., da naj prideta v Rim, kjer so se odločili, da bodo v borbi s frankovskim kraljem izrabili Cirila in Metoda za svoje namene. Leta 869, ko je Ciril v Rimu umrl, pride Metod v Spodnjo Panonijo k slovenskemu knezu Kocluju, načelniku frankovske mejne marke, od koder je izrinil s slovanskimi cerkvenimi knjigami in s slovanskim bogoslužjem nemške duhovnike ter je v Rimu še istega leta izposloval prvo samostojno slovensko nadškofijo. Nedoroglo za tem so pahnili zastopniki nemške duhovščine, katere vplivi so zaradi delovanja Cirila in Metoda pri Slovanih zelo kopneli, na nekem cerkvenem zborovanju Metoda v ječo, kjer je prebil tri leta. Po vrnitvi na svobodo je odšel Metod (h Kocluju, ki so ga medtem Nemci odstranili, ni mogel) na Moravsko in je tamkaj leta 885 umrl.

Dejstvo, da se je Rastislav obrnil do Bizantinca s prošnjo za misionarje, ni ničesar drugega kot družabnopolitično dejanje, ki je razen mednarodnopolitične osamosvojitve stremelo po akciji za kulturno osamosvojitve Velike Moravske. To hotenje je dobilo svojo stvarno obliko v pokristjanjevanju pod domačim vodstvom. Poleg tega naj bi zveza Velike Moravske z Bizancem služila kot protiutež pritisku Nemcev, kar je Bizantinca nudilo možnost, izžarevati svoje vplive daleč proti severo-vzhodu. Vendar pa je bil kljub temu, da sta bila Ciril in Metod v bistvu predstavnika zaviralne bizantinske politike nasproti vzhodno prodirajočim Nemcem, propadajoči Bizanc že prešibek, da bi na ta način vtisnil Zahodnim in Alpskim Slovonom svoj pečat. To je vzrok, da gledamo v tem zgodovinskem dejanju objektivno osamosvojevanje Slovanov. Velikomoravska stremeljenja po politični in kulturni oddvojitvi od Nemcev so si kmalu pridobila svoje pristaše tudi v mejah tedaj po notranjih in zunanjih družbeno-zgodovinskih činiteljih ogrožene frankovske države, pri knezu Kocluju.

Nasprotje med nemško cerkvijo ter Cirilom in Metodom pa nikakor ni v prvi vrsti izraz spora med Nemci in Bizantinci, marveč odraža predvsem slovanske poskuse, izgraditi na fevdalni osnovi samolastno kulturno stavbo.

Spričo onodobne vzhodne ekspanzije germanskih fevdalcev je v političnem oziru delo obeh bratov, ki sta ustvarila prvo slovansko abecedo in poslovanila razne dele cerkvenih knjig ter tako postavila kulturne

pa tudi politične temelje takratnemu zedinjenju nekaterih slovanskih področij, nadvse pomembno, kajti iz njune dobe izvirajo zametki političnega strnjevanja slovanskih ljudstev. Ciril in Metod sta sestavila prevode potrebnih odlomkov cerkvenih knjig in s tem utemeljila slovanski književni jezik, ki je prej kot pri katerih koli ostalih evropskih narodnih skupinah ustvaril dokajšnjo povezanost slovanskih ljudstev in je posredno krepil slovansko svetno oblast.

Delo Cirila in Metoda je dalo Slovanom pisano besedo in jih s tem uvedlo v krog kulturnih ljudstev tedanje Evrope. Fevdalna družba je takrat rasla iz ruševin sužnje-posesniške družbene zgradbe in iz razkrojene patriarhalnosti germanskih in slovan-

skih plemen ter je kot taka spajala sveže barbarske sile z antično kulturo, ki jo je posredovalo krščanstvo. Pisana beseda antične duhovne tvornosti se je ob propadu svoje družbene podlage ohranila in je mnogo prispevala k poglobljanju znanja graditeljev novih družbenih temeljev. Posredovalca te besede med slovanskimi ljudstvi sta bila Ciril in Metod.

Posledice njunega delovanja so pustile pri nekaterih slovanskih ljudstvih s podlagami kulturnih tradicij vidnejše sledove kakor pri tem poglavju zgodovine zgolj posredno udeleženi. Vsem Slovanom pa sta pomenila Ciril in Metod ideološko obrambo njihovega svobodnega razvoja v srednjem veku.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Petek, 6. julija

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja glasba — 7.15 Pestr glasba — 8.15 Kaj kuham danes — 8.30 Pozdrav zate — 11.15 Za kmečko gospodinjstvo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 16.00 Pevska ura — 16.20 Za mladino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.00 Kmečka oddaja — 18.55 Poročila o športu — 22.50 Športni mozaik.

14.30 do 15.00 Poročila; Komentariji; Sodobna vprašanja.

Sobota, 7. julija

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 7.15 Pestr glasba — 8.20 Kaj kuham danes — 9.39 Kaj želite — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 13.45 Tukaj govori UNESCO — 15.00 Pariški korzo — 16.15 Poljuden popoldne — 17.10 Zanimivosti iz Avstrije — 18.00 Nekaj za zbiralce — 18.55 Poročila o športu — 23.40 Vesel zaključek tedna.

9.00 do 9.30 Iz slovenske literarne zakladnice — 18.30 do 18.55 Slike iz narave

RADIO SLOVENIJA

Redne oddaje od 2. do 15. julija:

Poročila: Ob delavnikih 5.15 (z objavo dnevnega sporeda in vremensko napovedjo), 6.00 (s koledarjem obletnic in pregledom jugoslovanskega tiska), potem pa še ob 12.30 — 15.00 — 19.00 — 22.00 in 23.55. Ob 12.40 in ob 15.15 objave medzabavne glasbe. Ob nedeljah: 7.00 (z objavo sporeda, s koledarjem obletnic in s pregledom jugoslovanskega tiska), potem pa še ob 12.30 — 15.00 — 19.00 — 22.00 in 23.55.

Športna poročila: Ob nedeljah vselej v prvem odmoru opere.

Oddaje za inozemstvo. Delavnik: 22.30 v nemščini. Nedelja: Oddaja v treh jezikih ob 22.30.

Gospodinjstvo nasveti. Vsak torek ob 1.15 in 13.50 in vsak petek ob 6.15.

Sreda, 4. julija

5.25 Pesmi borbe in dela — 6.15 Veder jutranji spored — 12.00 Zbor iz znanih oper — 14.00 Zdravstveni nasveti — 19.40 Prof. dr. Bogo Grafenauer: Slovenci in prva svetovna vojna — 22.30 Lahek nočni spored.

Četrtek, 5. julija

5.25 Hrvatske in srbske narodne pesmi — 6.15 Zabaven jutranji spored — 13.00 Želeli ste — poslušajte! — 14.15 Kulturni pregled — 18.20 Pogovor s pionirji — 19.10 Slavni pevci v anekdotah — 19.30 Koncert pianistke Brede Rajh — 22.30 Pisan spored zabavne in plesne glasbe.

Petek, 6. julija

12.00 Pol ure zabavne glasbe — 14.15 Dr. Oskar Reya: Kako nastane toča — 18.00 Narod. pesmi poje Z. Sliško, pri klavirju Marjan Vodopivec — 18.30 Koncert orkestra Radia Ljubljane — 19.10 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov. — 19.30 Želeli ste — poslušajte! — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled dr. Egon Tomca — 21.00 „Svet v satiri in humorju“ — 22.30 Lahek nočni spored.

Sobota, 7. julija

6.15 Pisan spored slovenske narodne in umetne pesmi, 13.00 Drobne skladbe velikih mojstrov — 14.40 Poje ženski zbor SKUD — 18.10 Hrvatska narodna glasba — 18.30 Oddaja za pionirje: Ob tabornem ognju — 19.10 Odlomki iz znanih operet — 20.10 Iz srbske narodne in umetne glasbe.

Nedelja, 8. julija

7.15 in 8.00 Veder nedeljski spored — 9.00 Prešernove nemške pesmi v Zupančičevem prevodu (literarno-glasbena oddaja), 9.40 Dopoldanski promenaški koncert — 11.15 Tričetrt ure z glasbo po svetu, vmes razne zanimivosti — 12.00 Lahek opoldanski spored — 13.00 Oddaja za pionirje in cicibane — 14.00 Želeli ste — poslušajte! — 17.00 Zablješimo v poletno popoldne — 19.10 Virtuozna instrumentalna glasba — 22.50 Glasba za oddih in dobro voljo.

Praktični nasveti

Zanesljivo sredstvo proti nespečnosti je, če popiješ vsak večer pred spanjem surov sok ene do dveh čebul.

Okna očisti najprej s kisom, potem jih spereš z vodo in odrgneš z jelenovo kožo ali s časopisnim papirjem, dokler se ne posuše. Če je steklo izgubilo lesk, ga očisti s kisom ali z razredčeno solno kislino.

Počeno jajce lahko skuhaš, če ga oviješ v tanek svilen papir, vodi pa dodaš soli.

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

v petek, 6. do ponedeljka, 9. julija:
„Robin Hood's Abenteuer“
(barvani film)

Peterhof

v petek, 6. do ponedeljka, 9. julija:
„Rendezvous mit Judith“

Stadttheater

v torek, 3. do četrta, 5. julija:
„Meine Frau betrügt mich“

VRBA

V sredo, 4. in v četrtek, 5. julija
„Das Schiff der Verdammten“
v petek, 6. do nedelje, 8. julija
„Ninotschka“

BOROVlje

V sredo, 4. in v četrtek, 5. julija
„Arizona“

Počitniška akcija za otroke

Prva skupina otrok, ki gredo na počitnice v Jugoslavijo, bo odpotovala iz Celovca v torek, dne 10. julija 1951. Otroci iz krajev Velikovec, Pliberk in Celovec naj bodo navedenega dne ob 13. uri na glavnem kolodvoru v Celovcu, otroci iz beljaškega okraja naj pridejo z vlakom, ki vozi ob 13.45 uri iz Beljaka v Podrožico. Otroci iz Roža naj se peljejo z vlakom, ki vozi ob 14.09 uri iz Svetne vasi.

Opozarjamo, da se točno držite navedenega časa, da ne bo kakšne zamude. Otroke naj spremljajo odrasli do odhodne postaje.

Zveza slovenskih žena
Pokrajinski odbor

Zgodovina jedilnega orodja

V prirodoslovno-zgodovinskem muzeju v New Yorku so odprli poseben razstveni oddelek, ki nazorno kaže, kako se je človek učil jesti namesto s prsti z jedilnim orodjem. V posebnem pregledu „Noži, vilice, žlice“ je razstavljeno prvo jedilno orodje, in sicer ne navadno velika, v obliki dlani izdelana žlica, za kar je služila morska školjka. Prvotno so služile te primitivne žlice za posodo, iz katere so s prsti laže zajemali hrano. Poleg školjk so uporabljali lesene in roževinaste posode, prav tako tudi lupine kokosovega oreha. Prvi noži so bili izdelani iz kosti, kamna, lesa ali kovine. Po nastanku so pa veliko kasneji kakor žlice. Vilice so začeli uporabljati šele v 16. stoletju. Dvorogljene vilice so bile dolgo v uporabi. V 17. stoletju že vidimo, da imajo ljudje navado nositi vilice in nože v posebnih kasetah. Razstava kaže obilico primitivnega in starega orodja, katerega ročaji so včasih zelo enostavni, včasih pa izdelani z velikim okusom in z bogatimi okraski. Moderno jedilno orodje teži za „mehhimi“ oblikami: konice vilic niso več ostre, noži ne preveliki in prav tako tudi žlice.

tak otrok. Mocarica, postavna ter veljavna gospodinja, jo je tolažila:

„Ne boj se, Minal! Kakor doma, tako bo deklet spravljeno pri nas. Še bolj!“

Ko je Ančka s praga gledala za odhajajočo materjo, se ni smejala. Na jok ji je šlo. Zato je stopila k njej Mocarica in jo prijel za roko:

„Nič ne maraj, Ančka! Bodi, kakor bi bila doma. Vsega se privadiš. Le dela se poprimi. Z delom se vse pozabi. Kar začniva!“

Preden se je Ančka vrnila s praga, je še pogledala za materjo, ki je krenila konec vasi po stezi proti domu. Mati je dvignila predpasnik in potegnila z njim po obrazu.

„Še jokajo,“ je pomislila Ančka in odšla za Mocarico.

„Vidiš, Ančka, kuhinjo!“

Ančka se je začudila. Toliko in tako lepih posod še ni videla. Na glas se je čudila:

„Ah, kako lepo!“

„No, imamo za silo, hvala Bogu! Vidiš, Ančka, tu bo tvoje prvo delo. Ti si videti pripravna. Drugi dve dekli sta pridni, nič ne rečem, ali neokretni. Skrbela boš, da bo vse pomito, vse pometeno, vsako jutro zakuriš, nanosiš drv, vode — tu boš moja desna roka. Doslej sem za vse sama. Pa čemu bi! Dva sina imam. Eden študira, drugi bo imel dom. Dovolj imata!“

Ančka je gospodinjki pokorno pritrjevala in šla za njo skoz ozka vrata.

„Vidiš, tu je kamrica. Ta bo tvoja. Nalašč

sem dala semkaj postaviti posteljo. Ali ti je prav?“

„Prelepo, mama, vse prelepo zame!“

Mocarico so vsi imenovali mamo. Bolj gosposko je donel tam naziv, kar se je pač spodobilo zanj, najveljavnejšo gospodinjstvo v fari. Iz kamre sta šli v hišo.

Mocarica je hitro snela brisavko z žeblija in začela brisati težko, javorovo mizo.

„Vidiš, Ančka, takale je naša špela. Stokrat ji povej, naj pobriše po jedi. Nak. Stokrat ti pozabi, in ko ve, da me te čerže po mizi tako strahovito jeze in tajajo.“

„Čajte, mama, bom jaz!“

Ančka je vzela gospodinjki iz rok brisavko. Mocarica jo je gledala, ko je snažila mizo, obrisala klopi in stole, prestregla drobtinice v pest in se ozrla, kam bi jih stresla. Videla je, kako belo roko ima, ko si je zasukala rokavček. Pohvalila jo je:

„No, no, tako, dobro ti gre od rok! Prav! Še tamle potegni — na poličici — pri oknu! Da boš le sama kaj videla! Špela nič ne vidi!“

Kljub temu veselju jo je zapeklo in je v duhu pozabavljala:

„Kaka gospodična pri bajtarskih otrocih! Kakor iz žide, take roke ima. Prej naj bi jo bili dali služiti!“

Potem sta šli na dvorišče in pogledali v hlev, kjer je stalo dvajset govedi, težkih in rejenih.

„Tu ne boš imela mnogo opravka. Ali to

ti takoj povem: če bo treba, pojdeš tudi v hlev. Pri nas si ne sme nihče izbirati dela. Tega jaz kratko in malo ne trpim, da bi posli drug drugega priganjali in se pogovarjali. To ni moja reč, to je tvoja. Nič. Vsak vse, kakor nanese. Tako. Sedaj si videla. Tu je shramba za sode. Ključ podtikamo pod to tnilo.“

Mocarica se je pripognila po ključ.

„Vzemi lopato, motiko in železne grablje! Greva na vrt. Gredece še niso urejene in steze je treba opleti.“

Ko sta delali nekaj ur na vrtu, se je Mocarica naveličala govoriti gospodinjki in začela se je meniti z Ančko ljubeznivo, po materinsko. Zato je Ančki izginila plahost z lic in je donel njen smeh preko ograje, da je sosedja Robežnica radovedno pogledala čez plot ter od daleč presojala novo dekle.

Ob štirih je poslala Mocarica Ančko v polje, da je nesla družini južino. Ko ji je pripravljala jerbas, ji je razlagala in jo učila:

„Krompir podoravajo: Janez in Miha orjeta, deklet in dninarice ga podmetavajo pod brazdo. Lukec pa je šel z očetom v les. Dasi še ne veš, kje je ta naša njiva, nič se ne boj. Takih konj in toliko ljudi ni na nobeni drugi njivi! Tudi zate sem pridelala žlico. Le jej z družino, da ne bo ne tebi ne meni kdo oponašal, da te ločim.“

Dekli sta vsipali iz vreč krompir v cajne, hlapca sta priorala na ozare, ko je prišla

Ančka do njive. Vsi so obstali: dekli s caj-nami na rokah, Janez, veliki hlapec, z dvignjeno otko, Miha pa je počil z bičem, da sta celo konja dvignila glavi in se ozrla.

„Nova!“ je rekel Miha.

„Mala je dostavila Reza.“

„Kako stopicljaj!“ je pomrdnila špela.

„Pozdravljen!“ ji je žaklical Janez in zataknil otko za plug. Miha je vrgel konjema detelje, ženske so postavile cajne na tla in „ahoj“ poklicale dninarice z njive.

Ančka je razgrnila majhen, hodničen prt na travo, vzela iz jerbasa skledo, jo postavila na prt in po vrsti razdelila žlice. Janez je segel po hlebu in začel rezati vsakemu delež.

Vsi so polegili in posedli krog skled in začeli zajemati.

Poleg Miha je še ostala vrzel za Ančko, ki je pripravljala vrč in kozarce.

„Le k meni, deklet! Vidiš, jaz sem mali hlapec, ti mala dekla, kar za par bova.“

„Ne vem,“ je rekel veliki hlapec Janez, ko je prvi izpil kozarec jabolčnika in čašo pomaknil špeli.

„Ne vem, če bosta za par vidva. Ančki bi se spodobil boljši par, kakor si ti, Miha!“

„Nič se ne ve,“ je menila Ančka in sram jo je bilo.

„Ve se, dobro se vel!“ je trdil Janez.

„Kaj se bo vedelo,“ je ugovarjal Miha in gledal Ančki na roke.

„Poglej, kakšne roke ima! Kakor moj škrica!“

(Dalje)